

Az ISSN-ről kiadóknak

Az ISSN egy angol nyelvű kifejezésből képzett betűszó: az International Standard Serial Number rövidítése – jelentése: az időszaki kiadványok nemzetközi azonosító száma.

Rendeltetése, hogy az időszaki kiadványokat egyértelműen beazonosítsa. Időszaki kiadványnak fogunk fel minden olyan, előre meg nem határozott időtartamra tervezett kiadványt, amely akár rendszeres, akár rendszertelen időközönként, ugyanazon címmel jelenik meg: ilyenek az újságok, a folyóiratok, a többnyire évenkénti gyakorisággal megjelenő kiadványok, mint a jelentések, évkönyvek, név- és címtárak, a tudományos társaságok beszámolóí, közleményei, aktái, valamint könyvsorozatok. Ez utóbbiak összefoglaló, sorozati címét ISSN azonosítja, míg a sorozatba tartozó egyes, egyedi címmel is rendelkező tagok ISBN-t, azaz könyvazonosítót is kapnak.

A kilencvenes évek közepe óta egyre több olyan időszaki kiadvány jelenik meg, amely nem hagyományos hordozón kerül kiadásra. Ezekre ugyanúgy vonatkozik az ISSN-számadás, sőt nemcsak a kézbe vehető elektronikus hordozókon megjelenő időszaki kiadványok kaphatnak ISSN-t, hanem az interneten publikált időszaki kiadványok is.

Az azonosító szám kiutalása az ISSN-hálózat feladata. Az ISSN-hálózat egy világrendszer alkot, amelynek központja a Párizsban működő ISSN Nemzetközi Központ. Ez a nemzetközi központ fogja össze a nemzeti központok tevékenységét. Több mint 60 nemzeti központ működik szerte a világon. A Magyar ISSN Nemzeti Központ 1976-tól kezdve látja el teljes körűen feladatát, ami a magyar impresszummal megjelenő időszaki kiadványok ISSN-nel történő ellátása, nyilvántartása, az ISSN-ek használatának ellenőrzése és az új, illetve aktualizált nyilvántartási adatok továbbítása a párizsi nemzetközi központ által karbantartott nemzetközi ISSN-regiszter számára.

A Magyar ISSN Nemzeti Központ az ISSN megállapítását és ellenőrzését a nemzeti könyvtárba beérkező kötelespéldányok alapján kezdte meg, a könyvtári feldolgozó munkafolyamat részeként. Ennek megfelelően az időszaki kiadványok ISSN-nel történő ellátása figyelembe veszi a nemzeti könyvtári állományrészek elrendezését és a nemzeti bibliográfiai számbavétel szempontjait. Egyúttal a nemzetközi adatbázisba kerülés miatt elengedhetetlen a helyi, igen szűk érdeklődési körre korlátozott kiadványok kizárása. Azokat a kiadványokat kell előnyben részesítenünk, amelyek a nemzeti kulturális örökség részeként számíthatnak a nemzetközi bibliográfia adatcserében történő továbbfelhasználásra.

A kiadók még kiadványaik megjelentetése előtt jelentkezhetnek az ISSN-központnál, és előre kérhetik az ISSN azonosító szám megállapítását, hogy már az első kiadványszám megjelenésekor feltüntethessék azt. Az előzetes kérések teljesítése a Nemzeti és Kulturális Örökség Minisztériuma által kibocsátott lapalapítási határozatok alapján, illetve a tervezett kiadványok bibliográfiai adatforrásainak birtokában történik. Ha nem áll

rendelkezésre megfelelő információ a tervezett kiadványról, vagy a nyilvántartásba vételi szempontok vonatkozásában előre alig tisztázható kérdések merülnek fel, akkor az ISSN-t csak a kiadvány megjelenését követően, a beérkezett kötelespéldányok alapján állapítjuk meg, amennyiben az szükséges.

A számsor igazából semmilyen tartalmat nem hordoz. Nyolc számjegyű, ellenőrző számjegyet is tartalmazó szám, melyet az ISSN vagy a HU ISSN betűcsoport előz meg.

Feltüntetés két, egyenként négyjegyű számcsoporthoz történik, melyek között kötőjel helyezkedik el, és a számcsoporthoz szóköz választja el az azt megelőző betűcsoporttól. Az ISSN-t szembeutó helyen kell feltüntetni az időszaki kiadvány minden egyes számán – nyomtatott időszaki kiadvány esetén a következő rangsor szerint: borító, címlap, lapfej, szerkesztőségi oldal, címlap verzió, hátsó borító vagy kolofon. Folyóiratok esetén az ISSN-t – lehetőség szerint – a borító jobb felső sarkában kell elhelyezni.

Amikor egy kiadványon több ISSN szerepel különböző időszaki kiadvány – címekkel összefüggésben, minden egyes ISSN-t fel kell tüntetni az időszaki kiadványon, és ezeket úgy kell megkülönböztetni, hogy a megfelelő szám mellett zárójelben kell megadni a hozzá tartozó teljes vagy rövidített címet, vagy mindegyik ISSN-t a hozzá tartozó cím közvetlen közelében kell elhelyezni. Kísérő anyaggal együtt kiadott időszaki kiadványok esetén az ISSN-t a kiadvány minden összetevőjén fel kell tüntetni. Ha egy időszaki kiadvány több kiadásváltozatban jelenik meg (például a napilapok reggeli és délutáni kiadásai, újságok fővárosi és vidéki kiadásai, folyóiratok nyomtatott és PDF-változatai), melyekben technikai okokból egyazon impresszumot helyezik el, a kolofonban minden egyes kiadásváltozat ISSN-jét fel kell tüntetni, és mellettük zárójelben kell megadni a kiadásváltozatra vonatkozó megkülönböztető információt.

A nem nyomtatásban megjelenő időszaki kiadványokon az ISSN-t minden arra alkalmas helyen, szabad szemmel olvasható formában kell feltüntetni. Elektronikus hordozón megjelenő időszaki kiadványokon az ISSN-t a címképernyőn, vagy annak megfelelőjén (pl. a főmenüben vagy a nyitó képernyőn) kell megjeleníteni. Ha az időszaki kiadvány kézbe vehető elektronikus hordozón jelenik meg (pl. CD-ROM-ón), az ISSN-t bármely, a kiadványhoz tartósan rögzített címkén is, illetve pl. a tartódobozon is szerepeltetni kell!

Az ISSN felhasználói elsősorban azok a könyvtárak és szolgáltatók, amelyek az időszaki kiadványok adatbázisaival dolgoznak. Az ISSN alkalmas a kiadványokat leíró bibliográfiai tételek azonosítására, e tételekből könyvtári bibliográfiai vagy éppen kereskedelmi, előfizetési adatbázisok épülnek, központi katalógusok, lelőhelyjegyzékek szerveződnek, melyekben megtalálhatóak a világszerte kiadott és ISSN-nel ellátott időszaki kiadványok adatai. Az ISSN azonosító funkciójából adódóan a digitális kultúra korában összekötő kapocs lehet a különböző tartalmú adatbázisok (bibliográfiai és teljes szövegű adatbázisok, referáló szolgáltatások, lelőhely adatbázisok) között.

Gazdag Tiborné csv.
Magyar ISSN Nemzeti Központ Igazgatósága

Országos Széchényi Könyvtár, Budavári Palota F épület
H-1827 Budapest
Tel: 224-3754, 224-3842, Fax: 202-0804
E-mail: liza@oszk.hu
Web: www.oszk.hu/szolg/issn/